

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 11, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 658.15:657.922

*Н. Г. Міценко,
д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*
*І. П. Мищук,
к. е. н., доцент, професор кафедри комерційної діяльності і підприємництва,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*
*В. А. Боднарюк,
к. е. н., м. Львів*

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

*N. G. Mitsenko,
Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Economics,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv*
*I. P. Mishchuk,
PhD (Economics), Professor of the Commercial Activity and Enterprise Department,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv*
*V. A. Bodnaryuk,
PhD (Economics), Lviv*

OUTLAY MANAGEMENT IN THE ENTERPRISE VALUE MANAGEMENT SYSTEM

Стаття присвячена проблемі управління витратами в системі управління вартістю підприємства. Визначено місце управління витратами в механізмі управління прибутком підприємства; висвітлено сутність та складові механізми управління прибутком. На основі розгляду сутності прибутку і витрат обґрунтовано необхідність формування системи управління витратами підприємства з метою реалізації вартісноорієнтованого підходу в управлінні підприємством. Запропоновано розглядати управління витратами підприємства як неперервний цілеспрямований процес прийняття та реалізації управлінських рішень щодо формування, регулювання, нормування, розподілу, покриття та контролю витрат, що призводить до збільшення прибутку та зростання вартості підприємства. Обґрунтовано необхідність системного, процесного, ситуаційного, комплексного та стратегічного підходів в управлінні витратами. Розкрито сутність, завдання, властивості, функції, принципи створення системи управління витратами підприємства. Подальших досліджень потребує розробка механізму управління витратами для реалізації на вітчизняних підприємствах запропонованого концептуального підходу.

The article is devoted to the problem of outlay management in the enterprise value management system. The place of outlay management in the mechanism of enterprise profit management is determined; the essence and components of the profit management mechanism are highlighted. On the basis of consideration of the profit and expenses essence, the necessity of enterprise outlay management system forming in order to implement a value-oriented approach in the enterprise management is grounded. It is proposed to consider enterprise outlay management as a continuous purposeful process of acceptance and realization of managerial decisions concerning formation, regulation, distribution, coverage and control of outlay, which leads to increase of profit and cost of the enterprise. The necessity of system, process, situational, complex and strategic approaches in cost management is substantiated. The essence, tasks, properties, functions, principles of enterprise outlay management system creation are revealed. Further research is required for the development of a outlay management mechanism for implementation of the proposed conceptual approach at the domestic enterprises.

Ключові слова: витрати підприємства, прибуток підприємства, механізм управління прибутком, вартість підприємства, управління витратами, формування системи управління витратами.

Keywords: enterprise outlay, enterprise profit, profit management mechanism, enterprise value, outlay management, outlay management system forming.

Постановка проблеми. Кінцевим результатом, що формує для підприємства фінансові ресурси, необхідні для розширення його діяльності, забезпечує його сталість і конкурентоспроможність на ринку, є прибуток. Саме на основі одержаного прибутку кожне підприємство незалежно від форми власності та виду діяльності виконує свої функції, направляючи кошти на власний розвиток, на соціальні потреби, до фондів матеріального заочочення та на інші цілі. Тому в сучасному господарському механізмі прибуток стає не тільки найважливішим показником, а й метою роботи підприємств та інших ринкових структур, має безпосередній вплив на формування та зміну їх вартості.

Глобалізація та інтернаціоналізація господарського життя у XXI ст. стали провідними тенденціями розвитку світової економіки. В цих умовах самостійне функціонування навіть великих підприємств дає все менші гарантії ефективного досягнення поставленої мети в стратегічній перспективі. Тому відбуваються істотні зміни поведінки суб'єктів господарювання та характеру їх взаємодії. Перш за все, це стосується підприємств, що функціонують в інституційному середовищі сучасної вітчизняної економіки та формують свій прибуток як результат співвідношення доходів та витрат, отримуваних від усіх видів діяльності у конкретному звітному періоді. Специфіка цього середовища полягає саме в наявності складних структурних взаємозалежностей та зумовлює необхідність проведення досліджень, присвячених проблемам формування механізму управління вартістю підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою дослідження процесів формування і проблем використання прибутку підприємств в постіндустріальному суспільстві складають теорії прибутку А. Бабо та Й. Шумпетера, а також концепція фактичного економічного прибутку Б. Стюарта. Так, французький економіст А. Бабо визначає основу виникнення прибутку в ринковій економіці: «прибуток, напрацьований завдяки ініціативі» [1]. Американський економіст Й. Шумпетер в книзі «Теорія економічного розвитку» вперше розробив теорію прибутку як результат здійснення нововведень [15], а Б. Стюарт розвинув концепцію економічного прибутку та створив концепцію економічної доданої вартості [16].

Особливої уваги заслуговує неокласична концепція прибутку. Відповідно до її основних положень розрізняють бухгалтерський (різниця між валовими доходами і бухгалтерськими витратами виробництва) та економічний прибуток (різниця між валовими доходами й економічними витратами). Бухгалтерські витрати – це витрати на придбання засобів праці, робочої сили, сировини, електроенергії, виплату відсотків за одержаний у позику капітал, транспортні послуги та інші явні (задокументовані) витрати. Економічні витрати пов'язані з витратами втрачених можливостей і прихованими витратами, що, своєю чергою, поєднуються з принципами концепції граничної корисності. Тому витрати втрачених можливостей («витрати втрачених можливостей» і «приховані витрати» нерідко отожднюються) будь-якого фактора виробництва стають доходом, який цей фактор міг би забезпечити у разі найкращого альтернативного застосування. Прихованими витратами, що приносять додатковий дохід (хоч він і не фіксується в бухгалтерській звітності), вважають максимальну винагороду власника капіталу (відсоток, ренту, прибуток), яку він міг би отримати за свою працю, капітал, природні ресурси, якщо б вони були використані іншим підприємцем. Економічний прибуток менший за бухгалтерський на величину прихованих витрат, а економічні витрати охоплюють явні та приховані витрати підприємства [16].

Управлінню витратами та прибутком присвячені дослідження таких вчених, як Н. Андрущенко, А. Бабо [1], І. Бланк, Ф. Бутинець, М. Вахрушина, С. Голов, М. Войнаренко, І. Давидович [5], М. Данилюк, Г. Козаченко, Г. Крамаренко, О. Кузьмін, В. Лещій, В. Лук'янова, О. Марюта, Д. Міддлтон, І. Несторішнен, О. Орлов [11], В. Палій, А. Пилипенко [13], Ю. Погорелов, А. Поддєрьогін, С. Покропівний, Є. Рудніченко, Є. Рясних, В. Савчук, Д. Сурмай [11], А. Турило, Ю. Цал-Цалко, А. Шеремет, Й. Шумпетер [15] та ін.

Нині в якості критерію ефективності господарювання доречно розглядати вартість підприємства, оскільки це – інтегральна характеристика, що відображає, з однієї сторони, сукупну оцінку фінансових показників його діяльності, тобто вектор сталого розвитку, а з іншої – це регулятор розподілу прибутку для різних учасників економічних відносин. Таким чином, вартість визначається максимізацією економічних вигод, тому саме вона враховує ефект від стратегічних управлінських рішень, що очікуються в довготривалій перспективі. Окрім того, на сьогодні повинно бути чітке розуміння того, що управляти підприємством мало, щоб мати позитивний фінансовий результат чи певний рівень рентабельності, управляти потрібно так, щоб постійно створювати нову додану вартість.

Проблеми змісту, організації та управління вартістю підприємств глибоко розглядаються в працях вітчизняних і зарубіжних вчених: Е. Блека, М. Бондара, С. Валдайцева, Н. Жиленка, І. Івашковської, В. Карцева, Т. Коллера [9], М. Корягіна [8], Л. Костирка, В. Костюченка, Т. Коупленда [9], О. Мендула, Дж. Мурріна [9], В. Панкова [12], О. Ратушної [14], Б. Стюарта [16], А. Харіна, М. Чумаченка [12] та ін. Залишаються недостатньо дослідженими аспекти, що акцентували б увагу на вирішенні питань щодо розроблення та застосування методичного інструментарію управління витратами підприємства в контексті управління його вартістю.

Постановка завдання. Об'єктивна потреба створення теоретико-методологічного підґрунтя та удосконалення існуючого інструментарію управління витратами в системі управління вартістю підприємства зумовлюють актуальність теми та мету даної публікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі вивчення теоретичних підходів до визначення економічного змісту прибутку підприємства встановлено, що в економічних дослідженнях превалює трактування прибутку як кількісної категорії. Однак, сучасні наукові дослідження доводять необхідність врахування якісних властивостей прибутку, що полягають в його здатності забезпечувати подальший розвиток підприємства. З огляду на це, прибуток підприємства трактується не лише як фінансовий результат господарської діяльності, а й як джерело зростання його ринкової вартості та стимул до подальшого розвитку шляхом реінвестування та капіталізації [3, с. 6].

М. Чумаченко та В. Панков при характеристиці категорії вартості наголошують на тому, що вона дає змогу врахувати й об'єднати інтереси широкого кола учасників – споживачів продукції й постачальників, акціонерів, персоналу компанії. Управління, орієнтоване на вартість, дає можливість врахувати інтереси всіх зацікавлених сторін, забезпечити фінансову потужність підприємства за рахунок припливу зовнішнього капіталу, об'єднати зусилля менеджерів усіх рівнів для досягнення бажаного результату [12, с. 66]. А. Дайле у своїй праці [6, с. 17] зазначає, що успішним можна назвати лише те підприємство, у житті якого можна відстежити таку схему: прибуток – зростання – розвиток. В цій схемі саме прибуток виступає тією величиною, від розміру якого залежить подальший успіх чи невдача у розвитку підприємства загалом. Прибуток є підґрунтям спочатку для кількісного зростання основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства, а далі і для якісного прогресу – розвитку підприємства та його капіталізації.

Перетворення позитивного значення фінансового результату у зростання ринкової вартості підприємства можна відстежити через ланцюг: «результативність фінансово-господарської діяльності підприємства – прибуток – приріст розміру власного капіталу підприємства – зростання ринкової вартості підприємства». При цьому, як зауважує

Т. Керанчук, «категорію вартості слід трактувати як консолідований критерій доцільності запровадження управлінських рішень, що ...дає змогу оцінювати доцільність розроблених керівниками заходів фінансового, операційного й інвестиційного характеру, визначати ефективність діяльності компанії та управляти її розвитком з урахуванням інтересів власників» [7, с. 106].

Практична реалізація вартісно-орієнтованого підходу здійснюється шляхом формування на підприємстві механізму управління прибутком. Останній характеризується складністю структури, зумовленою значною кількістю різноманітних елементів та складними взаємозв'язками між ними, а також динамічністю, що проявляється у постійних змінах стану елементів залежно від зміни умов зовнішнього середовища, цілей підприємства та спонукальних мотивів його діяльності. Механізм управління прибутком підприємства розглядається як система функцій, методів, інструментів, важелів, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням прибутку, що здійснюються з метою досягнення тактичних та стратегічних цілей підприємства (рис. 1).

Зрозуміло, що максимізація прибутку досягається у взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів діяльності підприємства. Традиційно до зовнішніх факторів (ті, що не піддаються регулюванню зі сторони підприємства) належать природні, транспортні та соціально-економічні умови, встановлені законодавчі норми функціонування суб'єктів господарської діяльності, рівень розвитку зовнішньоекономічних зв'язків тощо; до внутрішніх факторів зміни обсягу прибутку належать: обсяг діяльності, структура та асортимент товарів, рівень доходів, рівень витрат. Досліджуючи фактори формування прибутку, варто вказати і на існування так званих специфічних факторів, до яких відносять:

- ліверидж (як чинник, незначна зміна якого може призвести до досить суттєвих змін результуючого показника, тобто потенційна можливість впливати на прибуток шляхом відповідної зміни деяких чинників);
- облікова політика підприємства (використання різних методів оцінки запасів, використання методу прискореної амортизації, регулювання граничної вартості майна, тощо);
- фактори, пов'язані з порушенням господарської дисципліни (порушення умов праці, ціноутворення, вимог до якості товарів, що призводять до економічних санкцій тощо).

Наголосимо, що в умовах невизначеності середовища функціонування підприємств серед зовнішніх факторів особливої ваги набувають темпи інфляції, серед внутрішніх – економічні ризики та витрати підприємства. Цю думку підтримує і О. Ратушна, звертаючи увагу на те, що «досягнення зростання вартості підприємства можливе за узгодженого взаємозв'язку таких стратегічних напрямів діяльності, як управління витратами, управління транзакційними витратами, політика ціноутворення, формування звітності та аналіз з використанням збалансованої системи показників» [14].

Нині на вітчизняних підприємствах існують значні проблеми в управлінні витратами:

- тінізація підприємницької діяльності та поширення недобросовісності у відображенні та веденні обліку витрат з метою приховування прибутків й уникнення сплати податкових платежів;
- складність повного та своєчасного відображення витрат у системі обліку (рівень невідображення витрат складає 10-50%) [2];
- низький рівень оперативності, достатності та достовірності вихідної аналітичності інформації про витрати, що обумовлює обґрунтованість подальших управлінських рішень;

- перекося у співвідношенні обсягів автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних робіт та, як наслідок, виникнення необґрунтованих витрат;
- неусвідомлення топ-менеджерами необхідності стратегічного підходу до управління витратами та його ролі в управлінні вартістю підприємства та ін.

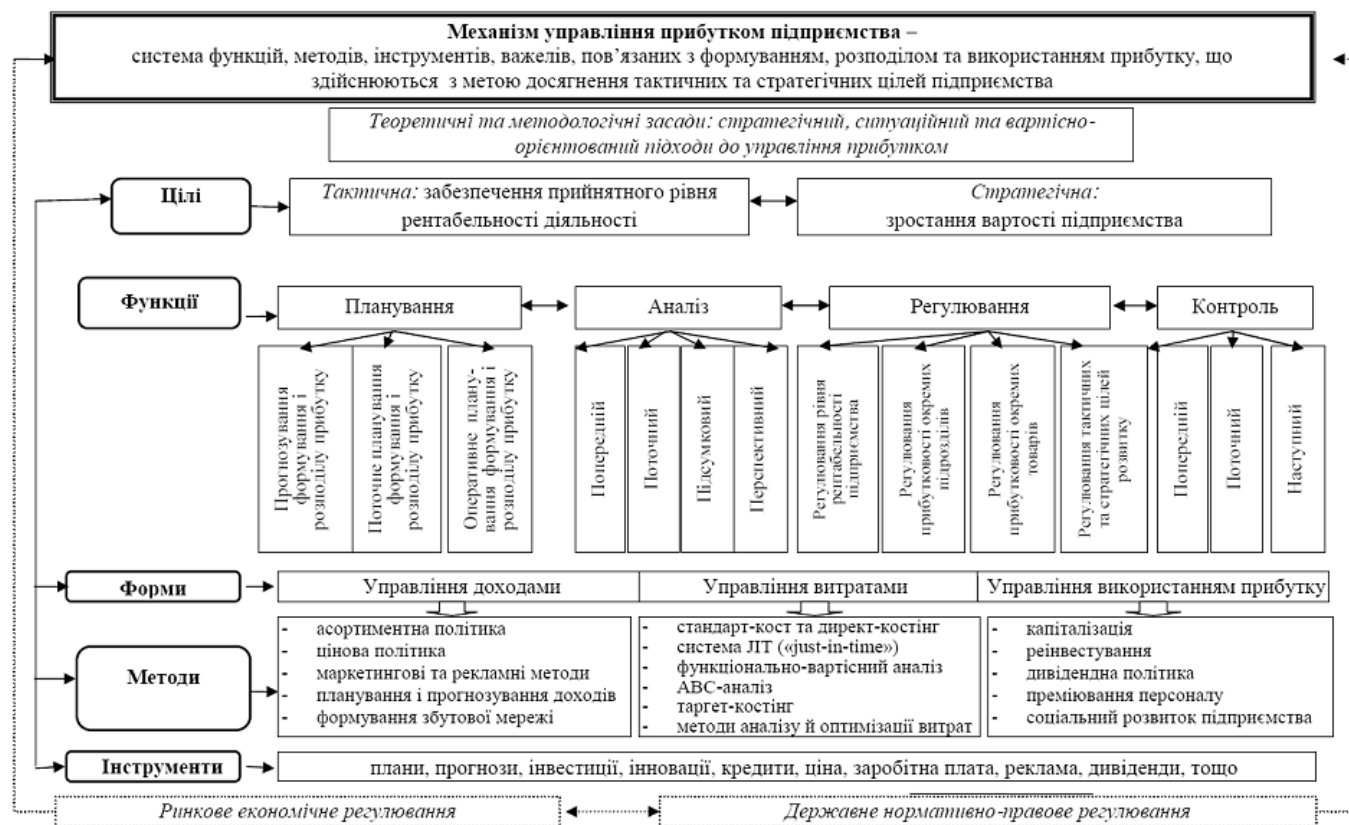

Рис. 1. Управління витратами в механізмі управління прибутком підприємства

Управління витратами підприємства слід розглядати як неперервний цілеспрямований процес прийняття та реалізації управлінських рішень щодо формування, регулювання, нормування, розподілу, покриття та контролю витрат (за їх видами, центрами виникнення, носіями та ін.), що призводить до збільшення прибутку (тактична мета) та зростання вартості підприємства (стратегічна мета). Управління вартістю підприємства реалізується через управління його доходами та витратами, адже саме їх співвідношення визначає кінцеві фінансові результати діяльності підприємства та перспективи подальшого розвитку.

Система управління витратами підприємства є складовою загальної системи його фінансового менеджменту й охоплює всю виробничу структуру підприємства. З позицій системного підходу вона повинна володіти наступними властивостями: цілісність та єдність (дія всіх елементів підпорядкована досягненню спільної мети, зумовленої об'єктивними чинниками); ієрархічність побудови (взаємозв'язок і підпорядкованість елементів системи між собою); динамічність (здатність переходити з одного якісного стану в інший, залишаючись при цьому системою); адаптивність (здатність елементів системи пристосовуватися до зовнішнього середовища в залежності від зміни умов функціонування). Системний підхід дозволяє поєднати управління витратами, доходами, прибутком і вартістю підприємства. Процесний підхід передбачає взаємозв'язок функцій управління та розглядає кожну з них як окремі неперервний процес для розв'язання поставлених завдань та як джерело виникнення витрат. Застосування ситуаційного підходу в управлінні витратами зумовлене необхідністю оперативного реагування на ситуацію, що виникає на підприємстві у певний проміжок часу, адже ситуаційне управління покликане приймати оперативні рішення зі зміною економічної ситуації та проблем, що постають. Він доповнює стратегічне і перспективне управління та вимагає від топ-менеджменту вміння правильно оцінити ситуацію та застосувати необхідні методи її вирішення. Особливо цей підхід є актуальним в період виникнення та розвитку кризових явищ в економіці, оскільки від правильного його використання багато в чому залежить існування самого підприємства.

В працях [4; 11; 14 та ін.] звертається увага на необхідність комплексного підходу до управління витратами підприємства. При цьому комплексність розуміється як підхід до управління витратами на різних стадіях життєвого циклу підприємства та на різних етапах життєвого циклу продукції, а також як потреба у залученні до участі в прийнятті управлінських рішень щодо витрат підприємства різних фахівців – технологів, технічних менеджерів, економістів, маркетологів, логістів, фахівців з досліджень операцій, фінансистів, бухгалтерів – зважаючи на те, що на формування витрат підприємства впливають управлінські рішення як щодо способів організації виробництва та збуту продукції, формування асортиментної політики, розробки та налагодження випуску інноваційної продукції, так і щодо калькулювання собівартості продукції та ціноутворення.

Наголосимо, що в умовах сьогодення необхідним є застосування стратегічного підходу до управління витратами відповідно до концепції стратегічного управління, яка передбачає, що всі рівні та елементи управління вартістю орієнтовані на стратегічний приріст вартості підприємства.

Зауважимо, що до основних завдань управління витратами підприємства варто віднести:

- розробку стратегії управління витратами підприємства;
- чітке визначення в складі організаційної структури управління підприємством суб'єктів (центрів, відділів, посадових осіб), що забезпечують прийняття та реалізацію управлінських рішень щодо формування та регулювання витрат на різних рівнях;
- формування облікової політики для цілей управління витратами, прибутком та вартістю підприємства;
- створення ефективних інформаційних систем, що дозволяють оцінювати витрати та забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень;
- розробку дієвих способів та методів нормування, вимірювання та контролю витрат усіх видів ресурсів: сировини, основних і допоміжних матеріалів, енергії, трудових ресурсів тощо;
- організацію планування (в т. ч. нормування), аналізу (формування збалансованої системи показників для оцінки стану та ефективності управління витратами) та забезпечення контролю формування, розподілу та покриття витрат;
- достовірне визначення витрат за видами діяльності підприємства, в розрізі виробничих підрозділів, витратомісткості одиниці продукції (робіт, послуг);
- пошук резервів оптимізації (зниження) витрат на різних етапах виробничого процесу, у різних виробничих підрозділах та загалом по підприємству.

Вважаємо, що ці завдання більш глибоко розкривають мету створення системи управління витратами на підприємстві, не обмежуючи її лише «набором елементів (складових), за допомогою яких здійснюється збирання та оброблення (облік, аналіз) даних про витрати, а також надання інформації для прийняття управлінських рішень саме в той момент, коли вона може бути використаною найефективніше» [11].

Створення системи управління витратами підприємства повинно здійснюватися з врахуванням таких їх специфічних властивостей як предмета управління: динамічність (швидкозмінюваність під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх детермінантів); різноманітність (обумовлена різноманітністю використовуваних факторів виробництва, реалізацією виробничих та позавиробничих процесів); складність в управлінні (внаслідок труднощів виміру, точного обліку, адекватної оцінки

в конкретний момент часу, розвинутої методології управління); неоднозначність впливу на економічний результат та вартість підприємства. Суб'єктом управління виступає керівництво підприємства та його структурних підрозділів, об'єктом управління – процес формування, регулювання та покриття витрат.

Основними функціями управління витратами підприємства найчастіше зазначають їх планування (прогнозування), організація, нормування, облік, аналіз, контроль (моніторинг) та регулювання (координація).

Серед принципів, на яких повинно базуватися створення системи управління витратами звернемо увагу на такі [5, с. 17, 22; 10, с. 273]: методична єдність на різних рівнях управління витратами; управління витратами на всіх стадіях життєвого циклу продукції; відповідність облікової політики підприємства цілям управління витратами; орієнтація на недопущення надлишкових витрат; поєднання зниження витрат з високою якістю продукції (робіт, послуг); математично-інформаційне забезпечення управління витратами; впровадження ефективних методів зниження витрат та його стимулювання.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. В сучасних умовах прибуток слід розглядати не тільки як фінансовий результат комерційної діяльності підприємства, а й як джерело зростання його ринкової вартості та стимул до подальшого розвитку шляхом капіталізації. Реалізація запропонованого механізму управління прибутком підприємства дозволить досягнути його тактичної (забезпечення достатнього рівня рентабельності діяльності) та стратегічної (зростання вартості підприємства) цілей.

Необхідність формування системи управління витратами, орієнтованої на зростання вартості підприємства, обумовлює доцільність виокремлення факторів вартості, оскільки з'ясування, які операції та рішення мають визначальний вплив на величину створюваної вартості, дають змогу усвідомити, за рахунок яких факторів створюється та максимізується вартість підприємства; встановити важливі фактори в діяльності підприємства; виявити пріоритетні напрямки розвитку підприємства та консолідувати роботу його персоналу.

Практична реалізація такого концептуального підходу можлива через формування на підприємствах механізму управління витратами, що потребує подальших досліджень.

Література.

1. Бабо А. Прибыль / А. Бабо ; [пер. с франц.] – [4-е изд., испр.] – М. : Издат. группа «Прогресс»: «Универс», 1993. – 175 с.
2. Бегла Ю. М. Система управління витратами на підприємстві [Електронний ресурс] / Ю. М. Бегла, В. В. Хачатрян. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=64081>
3. Боднарюк В. А. Формування механізму управління прибутком підприємств торгівлі автомобілями : автореф. дис... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / В. А. Боднарюк. – Львів, 2012. – 23 с.
4. Воронін А. В. Системний підхід до управління вартістю підприємства / А. В. Воронін // Економіка і організація управління. – 2016. – № 3 (23). – С. 148-155.
5. Давидович І. Є. Управління витратами / І. Є. Давидович. – К. : ЦУЛ, 2008. – 320 с.
6. Дайле А. Практика контролінга / А. Дайле ; [пер. с нем.]. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 336 с.
7. Керанчук Т. Л. Концепція вартісно-орієнтованого управління підприємством та можливості її адаптації в Україні / Т. Л. Керанчук // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 104-114.
8. Корягін М. В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства: теоретико-методологічні концепції : монографія / М. В. Корягін. – Львів : ЛКА, 2012. – 389 с.
9. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Коллер, Дж. Муррин ; [пер. с англ.]. – [3-е изд.]. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 576 с.
10. Ляшко І. І. Актуальні проблеми управління витратами в підприємницькій діяльності / І. І. Ляшко, О. М. Єременко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – Вип. 1. – Т. 1. – С. 271-274.
11. Орлов О. О. Управління цінами, витратами і прибутком за умов багатонаменклатурного виробництва на засадах концепції маржинального підходу / О. О. Орлов, Д. Д. Сурмай // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №. 9. – С. 391-400.
12. Панков В. А. Управління вартістю компанії на основі ціннісного підходу / В. А. Панков, М. Г. Чумаченко // Фінанси України. – 2004. – № 2. – С. 66-80.
13. Пилипенко А. А. Управління витратами на сучасних підприємствах / А. А. Пилипенко // Формування ринкових відносин в Україні. – № 12. – 2008. – С. 8-9.
14. Ратушна О. П. Управління зростанням вартості підприємства в ринкових умовах [Електронний ресурс] / О. П. Ратушна. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_NPE_2016/Economics/10_211240.doc.htm
15. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер ; [пер. с нем.]. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
16. Stewart B. The Quest for Value: a Guide for Senior Managers. / B. Stewart. – N.Y., 1991. – 320 p.

References.

1. Babo, A. (1993), *Pribyl'* [Profit], 4th ed., Published Group "Progress": "Universe", Moscow, Russia.
2. Behla, Yu. M. and Khachatryan, V. V. "Cost Management System at the enterprise", [Online], available at: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=64081>
3. Bodnarjuk, V. A. (2012), "Formation of the mechanism of profit management of enterprises of trade in cars", Ph.D. Thesis, Economics and management of enterprises (by types of economic activity, Lviv Academy of Commerce, Lviv, Ukraine.
4. Voronin, A. V. (2016), "Systemnyy podkhid do upravlinnya vartystyu pidpryyemstva", *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya*, vol. 3 (23), pp. 148-155.
5. Davydovych, I. Ye. (2008), *Upravlinnya vytratamy* [Cost management], CSL, Kyiv, Ukraine.
6. Dajle, A. (2001), *Praktika kontrolinga* [Practice of controlling], Finansy i statistika, Moscow, Russia.
7. Keranchuk, T. L. (2011), "Kontseptsiya vartisno-oriyentovanoho upravlinnya pidpryyemstvom ta mozhlyvosti yiyi adaptatsiyi v Ukraini", *Finansy Ukrainy*, vol. 7, pp. 104-114.
8. Koryahin, M. V. (2012), *Bukhhalters'kyy oblik u systemi upravlinnya vartystyu pidpryyemstva: teoretyko-metodolohichni kontseptsiyi* [Accounting in the system of management of the value of the enterprise: theoretical and methodological concepts], Lviv Academy of Commerce, Lviv, Ukraine.
9. Kouplend, T. Koller, T. and Murrin, Dzh. (2005), *Stoimost' kompanij: ochenka i upravlenie* [The cost of companies: evaluation and management], 3rd ed., Olimp-Biznes, Moscow, Russia.
10. Lyashko, I. I. and Yeremenko, O. M. (2012), "Aktual'ni problemy upravlinnya vytratamy v pidpryyemnyts'kii diyal'nosti", *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti*, vol.1.1, pp. 271-274.
11. Orlov, O. O. and Surmay, D. D. (2016), "Upravlinnya tsinamy, vytratamy i prybutkom za umov bahatonomenklaturnoho vyrobnytstva na zasadakh kontseptsiyi marzhynal'noho pidkhodu", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 9, pp. 391-400.
12. Pankov, V. A. and Chumachenko, M. H. (2004), "Upravlinnya vartystyu kompaniyi na osnovi tsinnisnogo pidkhodu", *Finansy Ukrainy*, vol. 2, pp. 66-80.
13. Pylypenko, A. A. (2008), "Upravlinnya vytratamy na suchasnykh pidpryyemstvakh", *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 12, pp. 8-9.
14. Ratushna, O. P. (2016), "Managing the growth of enterprise value in market conditions", [Online], available at: http://www.rusnauka.com/13_NPE_2016/Economics/10_211240.doc.htm
15. Shumpeter, I. (1982), *Teoriya jekonomicheskogo razvittija* [The theory of economic development], Progress, Moscow, Russia.
16. Stewart, B. (1991), *The Quest for Value: a Guide for Senior Managers*, N.Y., USA.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2016 р.